Persoonlijk verhaal van:

mevrouw Kin-Haagh (geboren 16-2-1930 overleden 3-6-1926)

Haar herinneringen aan haar jeugd en de oorlog. Het gesprek vond plaats op 20 juni 2025.
Ik ben geboren in de Gillisstraat in Rijen in een gezin van elf kinderen (3 jongens en 8 meisjes) en ik was de middelste. Het was een heel fijn gezin met leuke ouders; de kinderen waren belangrijk voor hen. Mijn vader had geen eigen zaak en daardoor had hij naast zijn werk tijd voor zijn gezin. Hij had zijn vaste salaris als directeur van de zuivelfabriek. Dat was een coöperatie van Rijense boeren met een gedeelte van Molenschotse en Hultense boeren. Mijn vader is in Rijen geboren, op een boerderij met twee broers, hij was de middelste van de zeven kinderen. De boerderij was niet groot genoeg om hem in tweeën te splitsen, dus hij moest iets anders zoeken. Hij is verzeild geraakt in de zuivelindustrie en is (waarschijnlijk tijdens zijn militaire diensttijd in Den Haag) een opleiding begonnen bij de Nederlandse Zuivelbond tot zuiveldirecteur. Na zijn diensttijd heeft hij de opleiding afgerond en was hij heel jong al directeur in Middelbeers (de drie Beerzen).

Zuivelfabriek De Hoop

Mijn vader was een goede organisator en heeft in Rijen samen met andere mensen Rijens Belang opgericht. Zij hebben zich o.a. sterk gemaakt om de eerste huisarts in Rijen te krijgen, dokter van Glabbeek. Er was met de huisarts een afspraak gemaakt om zijn salaris aan te vullen, mocht dit in de eerste periode niet toereikend zijn. Dat geld kwam mogelijk uit de donateurskas van Rijens Belang of de gemeente had een toezegging voor een aanvulling toegezegd. Ook werd een Oranje-comité opgericht.
Mijn moeder kon veel van ons kinderen hebben. We mochten volop spelen en de keuken overhoophalen; het was een hele fijne jeugd.

Ik ben van mijn 12 tot mijn 15 jaar op kostschool geweest in Dongen om MULO te halen want dat was de enige kans voor een meisje om verdere opleiding te krijgen. Ik was één van de gelukkigen; van een klas van bijna veertig meisjes zijn er vier naar de MULO gegaan (naar kostschool). In de Dongen was de MULO best goed. Er zaten gedreven nonnen en ze streefden ernaar om veel geslaagden te behalen. Eén meisje ging naar de H.B.S. in Tilburg, zij was protestant en ging met de trein naar Tilburg. Dat was toen eigenlijk ondenkbaar maar haar vader was stationschef en dat maakte het voor haar mogelijk. Een paar meisjes gingen naar de naaischool. Er was ook een zevende klas (later ook een achtste) en dan kreeg je iets meer ontwikkeling; hier was geen enkel diploma aan verbonden.
De rest van mijn schoolklas bleef thuis om in het huishouden te helpen, een enkeling ging in een fabriek werken (hoewel er toen nog niet zoveel schoenfabrieken waren), of er werd een dienstje gevonden in een jong gezin. Dat was het lot van de meisjes.

Wat betreft de opleiding van de jongens; dat was afhankelijk van het milieu. Sommigen mochten wel naar een verdere opleiding, de rest ging naar de fabriek of bij een boer werken.
Ik heb drie jaar in Dongen gezeten, met heel veel heimwee naar dat fijne warme gezin waar we heel veel plezier hadden. We zongen heel veel. We hadden ook wel eens ruzie: de meisjes om een ceintuurtje bijvoorbeeld, om van alles, om de grootste bal gehakt en het mooiste kopje wat er nog was (tijdens de oorlog kon je niks bijkopen dus er waren bekers zonder oren..) Het goeie servies, dat werd niet dagelijks gebruikt, dat bleef gespaard.

’s Avonds was het knus thuis. We hadden een piano en de meeste kinderen hebben wel les gehad. Een paar zussen konden behoorlijk spelen, bijvoorbeeld de Duitse Schlagers van toen. Eén van mijn broers heeft vioolles gehad om wat variatie in het gebeuren te brengen.
Van mijn man heb ik een piano gekregen met het idee om diezelfde gezelligheid ook in ons gezin te brengen. De sfeer in huis was goed maar die piano paste niet bij ons gezin, geen van onze kinderen had er echte interesse in.
Als kind merkte je niet zoveel van de oorlog maar je voelde dat er een inperking van de vrijheid was. Daar zat ik toch wel mee. Toen ik wat ouder werd en er ook een avondklok was ingesteld en je na 8 uur niet meer buiten mocht komen merkte je daar als kind niet zo heel veel van.
Dingen die veel indruk hebben gemaakt in de oorlog zijn de vrijheidsbeperking, dat niet alles meer te koop was en dat er dikwijls ruiten in huis ontbraken. Dat de gaten op werden gevuld met hout omdat er geen glas voorradig was.

Er zijn een keer een paar munitiewagons ontploft bij het station en er is een hele munitietrein ontploft bij boerderij De Vijf Eiken (toen daar nog echt vijf eiken stonden). Waarschijnlijk was het sabotage. Dat moet een enorme knal geweest zijn. Het was in de zomervakantie en ik was op bezoek bij een vriendin in Tilburg, ik heb die knal niet gehoord. Ik kon niet terug naar huis met de trein en ben waarschijnlijk met de bus in Rijen gekomen. Toen ik terugliep naar huis, zag ik in de Hoofdstraat al verschillende mensen puinruimen. Bij ons in de straat zat in de meeste huizen geen glas meer in de ramen. Ze waren allemaal bezig om het weer dicht te maken. Er was één jongen uit Rijen die naar Surae reed en die is daar ook gesneuveld. Natuurlijk waren er ook Duitse slachtoffers, de soldaten die met de trein meereden en er ook niet voor hun eigen plezier zaten.

Begin januari 1944 is er een Duitse bom gevallen achter het huis van Pastoor Gillisstraat 40. Daar woonde toen Christje Martens met zijn gezin met kleine kinderen en opa. Gelukkig was niemand getroffen maar de ravage was enorm. Daarnaast waren van Janus Peerden en Louis Peerden de huizen getroffen. Deze families zijn toen naar Chaam gegaan. Hun dochters zaten bij mij op kostschool. Ik schreef een emotionele brief naar mijn ouders: ‘Ik wil naar huis komen en samen met jullie sterven….’
De reactie van mijn moeder was: ‘Je blijft waar je bent en er sterft niemand..’
Heel indrukwekkend vond ik Dolle Dinsdag en de gevolgen hiervan, dat was in Rijen heel heftig. Er was een vreselijke chaos bij het Duitse leger. Ze hanteerde de tactiek van de verschroeide aarde dus alles moest vernietigd worden. Er was op het vliegveld een totale leefgemeenschap met verblijven voor de soldaten, het lazaret, kantoorgebouwen, een opleiding tot vliegenier, startbanen, vliegtuigen natuurlijk en veel munitie.

De extra voorraad munitie in Rijen lag in de bossen bij de Statenlaan en daarin waren bommenvelden gemaakt. Ze wilden dit niet in handen van de vijand laten vallen dus ook dat moest allemaal vernietigd worden. Op zondag 27 oktober 1944 zijn er in het centrum van Rijen (Pastoor Oomenstraat, achter de woonhuizen in de Heistraat, op de leerfabriek van F. van beek, op Lederfabriek C. en A. van Gorp, in de Kerkstraat (nu Hoofdstraat) granaten gevallen. Men zegt dat deze granaten afgeschoten zijn vanaf de boerderij van Louke van der Aa op Steenhoven.

Restanten van het Bommenveld

Dit alles eiste natuurlijk wel voorbereiding, het ging in fases. De Duitsers planden dit en er ging gebouwen de lucht in, munitie, noem maar op en ook de vernieling van de startbanen, dat ging dag en nacht door. Ze waarschuwden de bevolking niet, het gebeurde gewoon. Maar de inwoners van Rijen

kregen in de gaten dat er voorafgaand aan een explosie een aantal Duitse auto's en vrachtwagens richting Dongen reden en dan wist iedereen: 'Nou komt er iets'. Dat werd onderling doorgegeven en dan gingen de mensen naar buiten en dan gingen ze op de stoeprand zitten en er werd tegen de kinderen gezegd dat ze hun mond open moesten houden. Als de ontploffing kwam dan was de knal zo onvoorstelbaar hard dat de trommelvliezen zouden klappen. De knallen waren intens hevig met een hoop nadreunen, dat duurde wel even en dan was het even rustig. Door de explosies sprongen alle ruiten kapot, er kwamen veel dakpannen van de daken, het was een ravage en overal brandde het; er stonden looierijen en fabrieken in brand en ook de jongensschool was getroffen, het was een inferno. Maar vooral die knallen waren vreselijk. Mijn zusje, die vijf jaar jonger was weet zich dat ook nog te herinneren (zij was toen tien jaar). Wanneer hier na de oorlog over werd gesproken raakte ik in een soort stress. Ik heb hier een trauma aan overgehouden en vond (zeker in de eerste jaren) vuurwerk vreselijk. Veel van mijn leeftijdgenoten zullen dit herkennen.

In de boterfabriek was een schuilkelder waar wel tachtig mensen in konden. Tijdens de bevrijding van Rijen werd hier ook geslapen. Er is in Rijen nog een wraakactie geweest: een aanval van de Duitsers in de Pastoor Oomenstraat. Er waren mensen op straat en er werd voor het eerst weer melk rondgebracht. De Engelsen trokken de kinderen mee naar binnen of onder de tanks.

Restanten van de munitietrein die bij de Vijf Eiken ontplofte